



SVERIGES
SKOLLEDARFÖRBUND

u.remissvar@regeringskansliet.se

Stockholm 2022-10-24

U2002/02457

Remissvar I mål – vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning (SOU 2022:34)

Utredningens uppdrag att föreslå åtgärder för att fler elever ska nå målen för sin gymnasieutbildning är mycket angeläget. Det är viktigt att det inte finns brister i systemens uppbyggnad som verkar hindrande för ungdomars möjligheter att slutföra en utbildning, alternativt göra sig anställningsbara på arbetsmarknaden.

Andelen elever som tar gymnasieexamen har ökat de senaste åren och utredningen bedömer att det är en fortsättning på en mer långsiktig trend. Resultaten för läsåret 21/22 finns inte tillgängligt ännu så det återstår att se om kurvan nu bryts. Oavsett så ligger det ligger ett hårt och målmedvetet arbete av landets skolledare bakom den hittills positiva trenden. Samtidigt bör det vara möjligt att minska andelen elever som lämnar gymnasieskolan utan examen ytterligare. Utredningen listar ett antal utmaningar som behöver adresseras för att systemet ska kunna förbättras. Sveriges Skolledarförbund delar till stora delar utredningens bild och gör bedömningen att de reformer som skulle vara nödvändiga för att få en förbättring till stånd berör mer grundläggande problematik än den som utredaren fått i uppdrag att belysa via sina direktiv.

I detta remissvar kommenterar förbundet de framlagda förslagen i den ordning de presenteras i betänkandet.

Utredarens förslag och bedömningar

5.6.1 Yrkespaketets roll i gymnasieskolan behöver förtydligas

Utredningen gör bedömningen att Skolverket bör ges i uppdrag att i samråd med de nationella programråden tydliggöra hur nationella yrkespaket kan användas inom gymnasieskolans introduktionsprogram. I detta arbete ingår att klargöra skillnaden i ungdomars anställningsbarhet efter utbildning enligt nationella yrkespaket respektive nationella yrkesprogram.

5.6.3 Åtgärder för att öka kunskapen om yrkespaket

Utredningen gör bedömningen att Skolverket bör ges i uppdrag att på nytt implementera möjligheten att erbjuda nationella yrkespaket inom

gymnasieskolans introduktionsprogram i syfte att öka kunskapen bland huvudmän, rektorer, studie- och yrkesvägledare, elever och arbetsgivare. Utredningen bedömer att detta uppdrag med fördel kan inrymmas i mer omfattande stöd vad gäller utformning och utveckling av introduktionsprogram.

Sveriges Skolledarförbund delar utredningens bedömningar.

5.6.4 Definition av yrkespaket på introduktionsprogram

Utredningens föreslår att det, i enlighet med regeringens proposition 2021/22:159 om införande av en definition i skollagen av sammanhållna yrkesutbildningar i komvux, ska införas en motsvarande reglering för introduktionsprogram.

Sveriges Skolledarförbund avråder från förslaget med motiveringen att det riskerar att skapa förvirring i dagens system för gymnasieskolan med treåriga nationella program kompletterat med ett antal introduktionsprogram.

Förbundets ställningstagande betyder inte att inte sammanhållna yrkesutbildningar fortsatt kan ges inom ramen för ett introduktionsprogram på samma sätt som idag. En förutsättning är att näringslivet i ökad utsträckning erkänner dessa utbildningar som legitima.

5.6.5 Ökad tydlighet kring dokumentation och bättre förutsättningar för uppföljning

Utredningen gör bedömningarna att:

- För att synliggöra erhållna yrkeskompetenser efter genomgången yrkespaket bedömer utredningen att Skolverket bör föreskriva hur elevers utbildning enligt de nationella yrkespaketen ska dokumenteras i den individuella studieplanen. Föreskriften om utformningen av gymnasieintyg efter introduktionsprogram ska även ange slutförd utbildning enligt ett nationellt yrkespaket.
- Skolinspektionen bör genomföra en kvalitetsgranskning av användningen av individuella studieplaner på introduktionsprogram.
- Skolverket bör inom ramen för sitt instruktionsenliga uppdrag utveckla statistik om resultat efter utbildning på nationella yrkespaket. Syftet med utvecklingen är att bidra till ökad kunskap om i vilken mån eleverna når målen med dessa utbildningar. Statistiken kan även ingå som underlag för utvärdering av de förändringar som utredningen föreslår gällande yrkespaketets roll i gymnasieskolan.
- Skolverket bör inom ramen för sitt instruktionsenliga uppdrag utveckla statistik om sysselsättning efter utbildning i gymnasiesärskolan och

överväga framställning av statistik om elevers betyg i gymnasiesärskolan.

Sveriges Skolledarförbund ser att det finns vinster med att huvudmän i ökad utsträckning dokumenterar utbildning enligt nationella yrkespaket på ett likartat sätt. Förbundet gör dock bedömningen att det kan räcka med att Allmänna råd med riktlinjer på området tas fram.

När det gäller framtagandet av ytterligare statistik på skolområdet anser Sveriges Skolledarförbund att yttersta restriktivitet bör råda. Löpande statistikinsamlingar kräver stora resurser och det kan ifrågasättas hur reabel informationen blir. Behöver man ytterligare information i en särskild fråga eller för en särskild insats är det bättre, enligt förbundets uppfattning, att genomföra en enskild mätning.

5.6.6 Yrkesutbildning på introduktionsprogram och i gymnasiesärskolan ska ingå i samverkan i lokala programråd

Utredningen föreslår att Gymnasieförordningens 1 kap. 8 § ska utvidgas så att samverkan mellan skola och arbetsliv i lokala programråd även ska omfatta yrkesutbildning som anordnas på introduktionsprogram och i gymnasiesärskolan.

Sveriges Skolledarförbund vill framhålla att den stora problematiken ligger i att näringslivet, generellt sett, ännu inte ger sitt erkännande till att yrkesutbildningar på introduktionsprogram ger legitimitet för anställning. Arbetsgivarna behöver ta ett ökat ansvar för att ta emot dessa ungdomar och pröva deras kompetens om samverkan i lokala programråd ska vara meningsfullt.

5.6.7 Ytterligare reglering av introduktionsprogrammen bör utredas

Utredningen gör bedömningen att behovet av ytterligare reglering av introduktionsprogrammen bör utredas i syfte att skapa en tydligare struktur för utbildningarna. Översynen bör omfatta frågor om tydligare renodling av de enskilda introduktionsprogrammets syften, införande av en nationell standard för möjliga mål för utbildningen på introduktionsprogram samt förenkling av regleringen av de dokument som utfärdas efter utbildning.

Sveriges Skolledarförbund menar att utbildning på introduktionsprogram måste kunna vara flexibel och utrymmet för elevantpassning stort och förbundet är därför tveksamma till skarpare reglering. Som nämndes under punkt 5.6.4 är Sveriges Skolledarförbund tveksamma till att, inom gymnasieskolans ram, formalisera utbildningsalternativ som tydligt avviker från dagens system med treåriga utbildningar.

6.6.1 Skyldighet att erbjuda avslutande vägledningssamtal

Utredningen föreslår att ett avslutande vägledningssamtal ska erbjudas elever som avser att avsluta sin gymnasieutbildning i förtid och elever som riskerar att slutföra sin gymnasieutbildning utan att nå en examen eller behörighet till ett nationellt program. Även alla elever som avslutar gymnasiesärskolan ska erbjudas ett avslutande vägledningssamtal. Elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vid ett sådant samtal. Det ska av gymnasieförordningen framgå vilken information eleven ska få vid ett avslutande vägledningssamtal.

Utredningen gör bedömningen att Skolverket bör få ett uppdrag att ta fram stöd till huvudmän och skolor om genomförande av de avslutande samtalen samt följa upp utfallet av införandet.

Sveriges Skolledarförbund befäller utredningens förslag om att ett avslutande vägledningssamtal ska erbjudas elever som väljer att avsluta sin utbildning i förtid. Förbundets uppfattning är att dessa samtal är relativt vanliga redan idag.

Förbundet ser gärna att stödmaterial finns tillgängligt men att en löpande uppföljning knappast blir resurseffektiv.

6.6.3 Förtydligande om åldersgränsen till komvux

Utredningen föreslår att bestämmelsen om undantag från behörighetskraven, som möjliggör att yngre elever tas emot i komvux, ska justeras samt föras upp från förordning till lag.

Sveriges Skolledarförbund avråder regeringen från att genomföra förslaget.

Utredningen gör bedömningen att Skolverket bör få ett uppdrag att ta fram stöd till huvudmän i tillämpningen av bestämmelsen som medger undantag för att yngre ska övergå till komvux.

Sveriges Skolledarförbund har inget att invända mot förslaget utan ser det som positivt att stödmaterial finns tillgängligt för den som behöver.

6.6.4 Stärkt stöd i komvux

Utredningen gör bedömningen att elevernas rätt till stöd och elevhälsa i komvux behöver stärkas. En statlig utredning bör se över det samlade behovet av stöd och elevhälsa inom komvux. Utredningen gör även bedömningen att Skolverket bör se över relevanta befintliga kompetensutvecklingsinsatser och stödmaterial för att i dessa utveckla hur det förebyggande och hälsofrämjande

arbetet kan stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Översynen bör i relevanta delar göras i samverkan med Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Sveriges Skolledarförbund delar utredarens uppfattning att elevgruppen inom Komvux har ett växande behov av stöd och att detta inte alltid erbjuds idag. Efter som detta handlar om vuxna ser förbundet dock en gränsdragningsproblematik gentemot primärvården som behöver klargöras nog. En elevhälsa som innefattar medicinska insatser motsvarande den som erbjuds barn och ungdomar kan inte vara aktuell. En förstärkning av kurativa vägledande insatser inom komvux ser förbundet som nödvändigt för att öka måluppfyllelsen.

7.3.1 Bestämmelsen om studie- och yrkesvägledning ska förtydligas

Utredningen förslår att bestämmelserna i skollagen om tillgång till vägledning ska tydliggöras. Det ska framgå att elever ska ha tillgång studie- och yrkesvägledning, att arbetet med studie- och yrkesvägledning ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå samt ske i samverkan med lärare och övrig personal. Det ska även tydliggöras att studie- och yrkesvägledningen ska vara en del av skolans kvalitetsarbete.

Utredningen gör bedömningen att Skolverket bör se över hur huvudmän och rektorer kan ges stöd i att kartlägga elevers behov och göra en nulägesanalys av hur arbetet av studie- och yrkesvägledning ska bedrivas samt hur studie- och yrkesvägledning kan inkluderas i det systematiska kvalitetsarbetet.

Som utredaren beskriver finns det idag bestämmelser som anger hur arbetet med studie- och yrkesvägledning ska bedrivas, dels i läroplanerna, dels i allmänna råd från Skolverket. Samtidigt visar uppföljningar att det inte fungerar bra överallt.

Sveriges Skolledarförbund menar att denna diskrepans bör föranleda lagstiftaren att överväga ett förändrat angreppssätt i frågan. Den nuvarande ordningen är uppenbarligen inte ändamålsenlig. I remissvaret på betänkandet Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle (SOU 2019:4), framhöll förbundet att det är en begränsning att inte överväga några andra lösningar för studie- och yrkesvägledningsfunktionen än sådana som pekar mot skolan.

Med det sagt anser förbundet att uppdraget att informera om studievägar, antagningskrav, arbetsmarknaden och annat faktarelaterat är något som skolans studie- och yrkesvägledning självklart ska klara av. Att hantera ungdomars växande osäkerhet inför vuxenlivet är något annat som knappast endast kan mötas med förtydligade bestämmelser i skollagen.

7.3.2 Det behövs mer kunskap om stöd i gymnasieskolan

Utredningen gör bedömningen att Skolverket bör genomföra en kartläggning av de stödåtgärder som erbjuds i gymnasieskolan och se över förutsättningar för en regelbunden uppföljning, samt att Skolinspektionen bör genomföra en kvalitetsgranskning av tillämpningen av stödbestämmelserna i gymnasieförordningen.

Sveriges Skolledarförbund anser att skolmyndigheterna redan idag har full rådgivning att göra de kartläggningar och granskningar de finner relevanta.

7.3.3 Förlängd undervisning ska beslutas inom ett åtgärdsprogram

Utredningen föreslår att det ska framgå av gymnasieförordningen att beslut om förlängd undervisning ska fattas inom ett åtgärdsprogram. Förlängd undervisning är en åtgärd som utgör särskilt stöd eftersom det krävs en pedagogisk bedömning samt att åtgärden kan vara varaktig och omfattande.

Utredningen gör bedömningen att ersättning som eventuellt ska utgå för elever som beviljas förlängd undervisning bör utredas vidare.

Sveriges Skolledarförbund bifaller förslaget och ser också att det behövs utredas om dylik stödåtgärd behövs ersättas specifikt.

7.3.4 Förutsättningar för att bedriva distansundervisning

Utredningen gör bedömningen att förutsättningarna för att bedriva distansundervisning som särskilt stöd i gymnasieskolan bör ses över i syfte att utöka möjligheten för elever att få tillgång till detta

Sveriges Skolledarförbund bifaller förslaget.

Med vänlig hälsning

Sveriges Skolledarförbund



Matz Nilsson
Förbundsordförande